אגרות הראי"ה - כרך ד' - אגרת אי

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ג' שבט תר"פ

נמען: בנו, הרב צבי יהודה

שיעור יומי קבוע בגמרא, רש"י ותוספות, הוא עבודת הקודש שגדולי ישראל מסרו נפשם עליה, ועליו להיזהר שלא להימשך יותר מדי למחשבות מופשטות; דרך הבסיס של 'ארבע אמות של הלכה' תעלה גם השאיפה האידיאלית. מוצע ללמוד את השיעור עם ר' יונה. בהלכה: שביתת הארץ בשביעית חלה על גוף הקרקע; הגמרא מוכיחה רק לגבי ישראל חשוד, ומלאכת גוי אולי אינה בכלל (מנחת חינוך, מהרי"ט). אבל ישראל העובד בקרקע ישראל עובר, וגם הבעלים עוברים בעשה.

עיקרי הדברים

- שיעור גמרא יומי.
- לא להימשך למופשט.
- לימוד עם ר' יונה.
- הלכה: שביעית וקרקע.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1]. יום ג' לחדש שבט שנת תר"פ[2]

בני חביבי [הרצי"ה, ששימש אז מורה בבית המדרש למורים "נצח ישראל" בפתח תקוה] שליט"א[3] שמחתני במכתבך היקר, אמנם לא הרוית עדיין את צמאוני לברר לי יפה ממעשיך ועבודתך בקודש, והשפעתך הלמודית והחנוכית על הצעירים שהנם סמוכים על תלמודך. חושב אני כי יהיו הדברים אשר דברנו לפני נסיעתך חרותים על לוח לבבך, ע"ד[4] סידור הלמוד, ואל יקטן נא בעיניך ערך של שיעור גפ"ת[5] [שיעור בגמרא, פירוש רש"י ותוספות] מסודר בכל יום ויום. ראה נא יקירי לעבד את השיעור בהתענינות, הלא זאת היא עבודת הקודש, שגדולי ישראל בכל הדורות נתנו את נפשם עליו. למוד הגמרא, וברור ההלכה, ונטית המשא ומתן של הפלפול וההערה הישרה המחדדת. המשמחת את הלב וממשכת את [את] הנפש לחבת התורה. שיעור קבוע של דף גמרא צריך שיהיה התפקיד היומי שלך לפני הצעירים, ותזהר נא מלהמשך יותר מדאי בעת הלמודי בעניני מחשבות מופשטות. אע"פ[6] שאין ערוך ליקרת ערכן, וע"י[7] הבסיס הקדוש הזה המסומן בד"א של הלכה. ["אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד"

---

1 ב"ה - ברוך השם

2 תר"פ - השנה תר"פ (1919/1920)

3 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

4 ע"ד - על דבר

5 גפ"ת - גליל פתח תקוה (או: גבול פתח תקוה)

6 אע"פ - אף על פי

7 וע"י - ועל ידי

(ברכות ח)] תעלה בידך בע"ה[8] ג"כ[9] השאיפה האידיאלית שהיא כ"כ[10] חביבה עלינו, כשהיא דרושה לחיי נשמת עם ד' ביחוד בתחייתו על אדמת הקודש. מה טוב הי'[11] אם היית קובע זמן של למוד בענין השיעור יחד עם ר'[12] יונה שי'[13]. הלא הוא בעל שכל ישר והורגל במו"מ[14] של הלכה, וטובים השנים. ["טובים השנים מן האחד" (קהלת ד, ט)]

ובכל זאת בודאי לא תזנח ג"כ את היסוד הפנימי, להרטיב את הנשמות הצעירות הללו, בטללי חיים, של קדושת חיי עם ד' והסתכלותו העליונה. כאשר היא באמנה אתנו, בהסכמת אמת, ותביעת צדק אדירה וקבועה ב"ה. ופרידא בתיה. יפה העירות מד' התו, דע"זו[15], [יפה העירות מדברי התוספות במסכת עבודה זרה] דמשמע דשביתת הארץ היא על גוף הקרקע, [שמצוות השמיטה חלה על הקרקע עצמה, גם כשהיא בבעלות נכרי] וא"צ[16] לד' הרמ"ה[17] [ואין צורך לדברי הרמ"ה (רבי מאיר הלוי אבולעפיה)] שהרי פשטות הגמ'[18] מורה כך. וכבר העיר ע"ז[19] במנחת חנוך מצוה קי"ב. [ספר "מנחת חינוך", מצוה קיב] וכמדומה שדברתי מזה בשבה"א[20] [בספרו "שבת הארץ" על הלכות שביעית] דמהגמ' אין ראי'[21] כ"א[22] לגבי ישראל חשוד, כדאיירי במתניתין בשדה ניר בשביעית. וי"ל[23] דקרא סמיך אמה דאמר שדך ל"ת[24], ["שדך לא תזרע" (ויקרא כה, ד)] בלשון נוכח, דעכ"פ[25] לישראל נאמר שזה נקרא שאין הארץ שובתת, אבל מה שהגוי עובד י"ל[26] דא"ז[27] בכלל זה. וכ"ה דעת המוהריי"ט[28] כמדומה. ונהירנא [ואני זוכר (ארמית)] שראיתי באיזה מקום במנ"ח[29] שתמה עליו בזה לפי שטתו.

---

8 בע"ה - בעזרת השם

9 ג"כ - גם כן

10 כ"כ - כל כך

11 הי' - היה

12 ר' - רבי

13 שי' - שיחיה

14 במו"מ - במשא ומתן

15 דע"זו - דורש פענוח

16 וא"צ - ואין צריך

17 הרמ"ה - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות מ, ה (למשל: משה + הלל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

18 הגמ' - הגמרא

19 ע"ז - על זה

20 בשבה"א - בשבת הארץ (ספרו של הרב)

21 ראי' - ראיה

22 כ"א - כי אם

23 וי"ל - ויש לומר

24 ל"ת - לא תעשה

25 דעכ"פ - דעל כל פנים

26 י"ל - יש לומר

27 דא"ז - דאין זה

28 המוהריי"ט - המורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, ט (למשל: יעקב + טוביה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

29 במנ"ח - במנחת חינוך

אבל זה פשוט דישראל בקרקע ישראל עובר על ושבתה, [עובר על מצוות "ושבתה הארץ שבת לה'" (ויקרא כה, ב)] ואע"פ[30] שנותן הקרקע שלו, הבעלים עוברים בעשה והעובד עובר בל"ת[31], וא"א[32] לי להאריך כעת. והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות.

חזק ואמץ בני בעבוה"ק[33] המוטלת עליך, והשי"ת[34] יתחזק וירחיב לבבך בתורתו [ו]יראתו, ויאירך באור דעת ושכל טוב וחדות ד' וצפיית ישועתו, כנה"י[35] ונפש אביך מצפה אשרך כה"י[36]

אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

30 ואע"פ - ואף על פי
31 בל"ת - בלא תעשה
32 וא"א - ואי אפשר
33 בעבוה"ק - בעבודת הקודש
34 והשי"ת - והשם יתברך
35 כנה"י - כנפשו היקרה
36 כה"י - כנפשו היפה